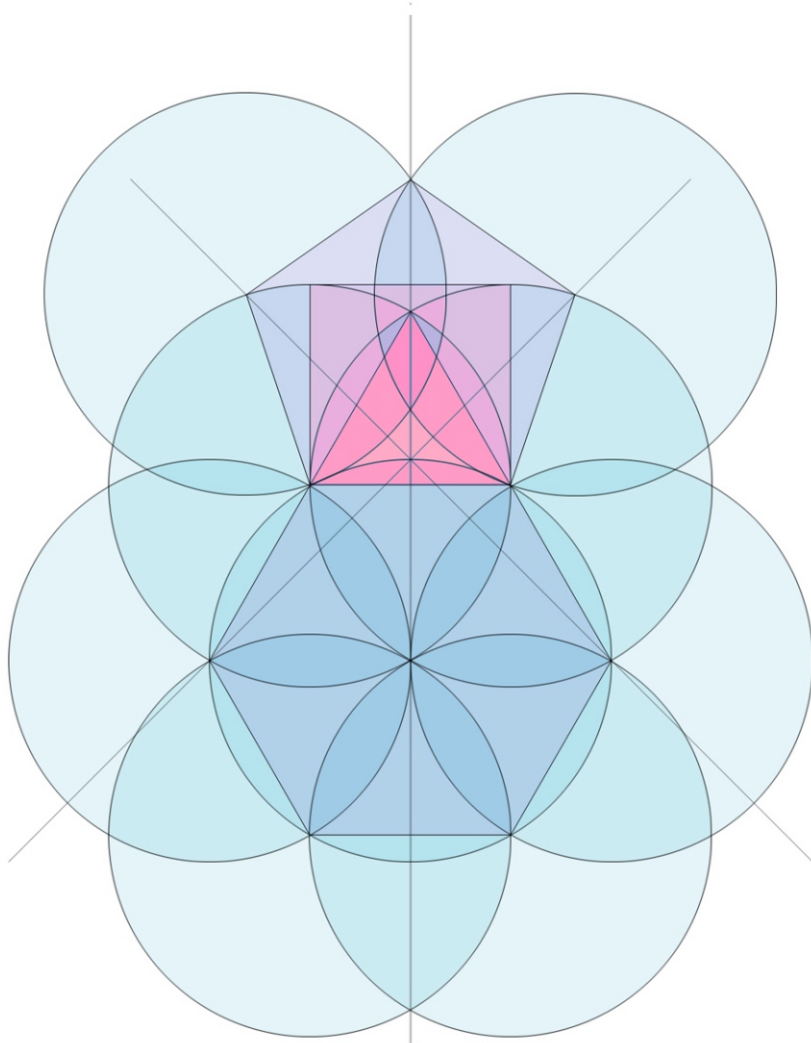

RESPONSIBLE BUSINESS

eller: det påbörjade livsverket av två grubblande hantverkare

Wilhelm Tillander
Casper Tuomaala

Examensarbete för Formgivnings (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för möbelformgivning
Yrkehögskolan Novia, Åbo 2016

EXAMENSARBETE

Författare: Casper Tuomaala & Wilhelm Tillander

Utbildningsprogram och ort: Formgivning, Åbo

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Möbelformgivning

Handledare: Tommy Nyman

Titel: RESPONSIBLE BUSINESS eller: det påbörjade livsverket av två grubblande hantverkare

Datum: 30.5.2016

Sidantal: 39

Bilaga: Portfolio

Abstrakt

I detta verk behandlas författarnas syn på företagandet i trä-möbeltillverknings- och möbelförsäljningsbranschen. I texten betraktas kritiskt, och med en branschspecifik utgångspunkt, den sociala och ekologiska påverkan av västvärldens konsumtions-samhälle. Vi tar ställning till de långsiktigt destruktiva mönstren av dagens möbelindustri, och ger konkreta exempel på hur vi som företagare kunde agera på ett mera hållbart sätt.

Utöver möbelbranschen, granskas även tangerande industrier såsom skogsbruks- och marknadsföringsindustrin. I texten klargörs också ideella kriterier för de samarbetspartners som är nödvändiga för vår produktion.

Bokens mål är att fungera riktgivande för självständiga hantverkare, och i kapitlen behandlas filosofiska och praktiska aspekter av hållbar utveckling, arbetssyn, material-anskaffning, design, och produktion.

Språk: Svenska

Nyckelord: Möbelformgivning, möbelproduktion, hållbar utveckling

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Casper Tuomaala & Wilhelm Tillander

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Muotoilu, Turku

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot:

Huonekalumuotoilu

Ohjaajat: Tommy Nyman

Nimike: RESPONSIBLE BUSINESS eller: det påbörjade livsverket av två grubblande hantverkare

Päivämäärä: 30.5.2016 Sivumäärä: 39 Liitteet: Portfolio

Tiivistelmä

Tämä teos käsittelee kirjailijoiden näkökulmaa yrittäjyydestä puuhuonekaluvalmistus ja -myyntialalla. Tekstissä mietimme kriittisesti, alakohtaiselta pohjalta, länsimaisen kulutusyhteiskunnan sosiaalisia ja ekologisia vaikutuksia. Pohdimme nykyisen huonekaluteollisuuden pitkäaikaisesti tuhoisia kuvioita, ja annamme konkreettisia esimerkkejä siitä, miten me yrittäjinä voisimme toimia kestävämmällä tavalla.

Huonekalualan lisäksi tarkastelemme myös pinnallisesti muita aloja kuten metsänhoito- ja markkinointialaa. Lisäksi, teoksessa selventyy miten löydämme ja valitsemme sopivia tuotannolle välttämättömiä yhteistyökumppaneitamme.

Teoksen tarkoitus on toimia suuntaviivana yksityisille käsityöläisille. Luvuissa käsitellään filosofisia ja käytännön näkökohtia kestävästä kehityksestä, työmoraalista, materiaali-hankinnasta, muotoilusta ja tuotannosta.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Huonekalumuotoilu, huonekalutuotanto, kestävä kehitys

BACHELOR'S THESIS

Author: Casper Tuomaala & Wilhelm Tillander

Degree Program: Design, Turku

Specialization: Furniture Design

Supervisors: Tommy Nyman

Title: RESPONSIBLE BUSINESS eller: det påbörjade livsverket av två grubblande hantverkare

Date: 30/5/2016 Number of pages: 39 Appendices: Portfolio

Abstract

This thesis presents the authors' view on the running of a manufacturing/sales company dealing in wooden furniture. The text gives a critical review on the social and ecological effects of Western consumerism. We look at the long-term destructiveness of today's furniture industry, and provide tangible examples of how we, as a furniture company, may act more sustainably.

In addition to the furniture industry, we examine e.g. the forestry- and marketing industries, both of which play key roles in our line of work. The text elucidates the business partners necessary for manufacturing furniture, and clarifies our ideal criteria for said partners.

The aim of the book is to serve as a guideline-providing memoir for independent craftsmen. As such, the chapters contemplate both philosophical and practical aspects of topics such as sustainable development, work ethic, the acquiring of materials, and the design- and manufacturing process - all of which constitute the corner stones of our work.

Language: Swedish Key words: furniture design, furniture manufacturing, sustainable development

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	5
PROLOG.....	6-8
OM HÅLLBAR UTVECKLING.....	9-10
OM ATT ARBETA.....	11-12
OM KOLLABORATION.....	13-14
OM DESIGN.....	15-19
OM SKOGEN.....	20-21
OM SKOGAR.....	22-25
OM PR.....	26-28
OM HANTVERK.....	29-31
OM PRODUKTION.....	32-35
AVSLUTNING.....	36-38
REFERENSER.....	39

FÖRORD

Vi, Casper Tuomaala och Wilhelm Tillander, är två möbelformgivningsstuderande, och denna bok utgör vårt gemensamma examensarbete inom formgivningsstudierna vid yrkeshögskolan Novia i Åbo i Finland.

Denna första upplaga är ämnad för att fylla kriterierna för den kreativa branschens examensarbeten på yrkeshögskolenivå i Finland, men vi kommer kontinuerligt att fortsätta utvidga bokens innehåll med kommande insikter och lärdomar. Här följer således en kartläggning, och relativa ytskrap på de områden vi ser som grundläggande för att driva det visionsenliga företag som beskrivs i denna text.

PROLOG

Att använda redskap är ett ytterst elementärt karaktärsdrag för oss människor. Och vi, som kreativa varelser har i alla tider utvecklats, modifierat och hittat på nya sätt att underlätta våra liv. Idag går det inte ens att beskriva den ofantliga variationen av utrustning som finns, men blotta mängden synonymer för ordet "föremål" vittnar om människans ändlösa skaparglädje.

Av alla, kunde någon form av möbler kanske påstås vara den typen av redskap som används i störst utsträckning. Människan har alltid haft ett behov för sovplatser, sittplatser, bordsytor etc., och detta behov har gett upphov till vad som idag kallas möbeldesign. Baskonstruktioner har förädlats med tiden, och de hållbaraste har överlevt. Utöver dessa baskonstruktioner har formgivare utövat sin förmåga att skapa möbler som tilltalar människors perception av skönhet.

Historiskt har trä möbler producerats av snickarmästare som arbetat för hand, med total förståelse för processen och materialet. En sådan typ av traditionellt hantverkande dikterar en begränsad produktionstakt, och efter introduktionen av maskiner valde många snickare att försnabba, och expandera sin verksamhet.

Parallellt med maskinernas evolution, har expansionen inom möbeltillverkning lett till det som idag är en kolossal möbel-

industri. Numera produceras de flesta möblerna i industrin av CNC-maskiner, där handarbetet snarast består av slutbehandlings-skeden som tapetsering och montering.

I takt med möbelindustrins utveckling har västvärldens syn på möbler ändrats. Medan gamla, handgjorda möbler har överlevt som släktklenoder, kan man idag köpa ett nytt soffbord till samma pris som en biobiljett. Låga priser gör det lätt att betrakta möbler som utbytbara, vilket kan synas i att inredningstrender nu byts i samma takt som årstiderna.

Massproduktion outsourcad till länder med låga löner, och användandet av bräckliga kompositmaterial har tillåtit vissa företag att sälja sina möbler till de låga priser som numera dominerar marknaden. Där frosseri traditionellt har varit förbehållet de rika, har frestelsen nu även presenterats för dagens medelklass.

Man kan debattera om huruvida ägget eller hönan kom först, men idag finns det inget tvivel om att industrialismen och konsumismen, tillsammans har skapat en spiral som kan bli ödesdiger för människans framtida liv på jorden. Det råder numera en global konsensus om att vi aldrig kommer att bli kallade förfäder, om det inte sker en förändring på sättet som vi använder våra naturresurser.

De goda nyheterna är att detta samförstånd har lett till aktion, och insatser för en miljövänligare framtid har redan tagit fäste på så gott som alla områden. Eftersom alla äter, kunde livsmedelskonsumtionen tänkas fungera som spegling av människornas allmänna konsumtionsvanor. År 2016 är få hyllor i matbutiker reserverade för etiska produkter, men åren har medfört en kons-

tant ökning i det ekologiska utbudet.

Vår expertis ligger dock inte i livsmedel, utan i möbler. Men på samma sätt som vi vill att vår mat är etiskt producerad, räknar vi med att våra kunder föredrar möbler som är gjorda utan att ha orsakat lidande, och som kommer att hålla att gå i arv.

Denna bok fördjupar sig i filosofin och fakta som utgör hörnstenarna för vår verksamhet, samt definierar hur vi som företagare ska kunna arbeta i enighet med vår etiska värde-grund. Sammanställningen kommer att fungera som en guide i vårt eget arbete, och även som ett sätt för oss att förmedla vår syn på ansvarsfullt företagande.

OM HÅLLBAR UTVECKLING

“Sustainable development is the organizing principle for sustaining finite resources necessary to provide for the needs of future generations of life on the planet. It is a process that envisions a desirable future state for human societies in which living conditions and resource-use continue to meet human needs without undermining the “integrity, stability and beauty” of natural biotic systems.”^[1]

John Blewitts ovanstående definition av hållbar utveckling dikterar att begreppet täcker hänsyn för och hushållning av naturliga ekosystem, för sociala strukturer, och för de naturresurser som möjliggör mänskligt liv på jorden. Hållbart tänkande är förutom en organiserande princip för mänsklighetens framtid, dessutom en grundsats som med hälsofrämjande fördel kan appliceras på den enskilda individens privata liv.

Hållbar utveckling har sedan 1900-talets slut blivit en känd term, i och med att allmänheten har blivit alltmer upplyst om den ändliga naturen av de resurser som upprätthåller den moderna människans livsstil. Man inser idag att global slösaktighet och social orättvisa är en samhällelig röta som på lång sikt är bunden till kollaps. En förespråkare för hållbar utveckling kan således ses som en person som lever enligt insikten att mänsklighetens framtid på

planeten (och likaså den enskilda individens livslängd) inte är en självklarhet, utan en utsikt som är direkt beroende av handlingarna av dagens jordbor.

Hållbar utveckling är en princip som kan anpassas till alla aspekter i en människas, respektive mänsklighetens liv på jorden. Traditionellt brukar hållbar utveckling delas in i olika områden såsom ekologisk-, social-, kulturell-, hälso-, och ekonomisk hållbarhet. En sådan segmentering av begreppet kan ha en assisterande egenskap då man strukturerar ett hållbart system, men det är viktigt att vara medveten om att en "utveckling" inte kan vara sanningsenligt hållbar, om den inte främjar en simultanharmonisk framtid inom alla dess beröringspunkter.

Med andra ord: om t.ex. en ekonomiskt lönsam företagsstrategi kliver över gränserna för social hållbarhet, blir denna ogiltigförklarad ur ett perspektiv av hållbar utveckling. Likaså på individuell nivå – om man ägnar sin tid åt intellektuell och känslomässig tillväxt, men försummar att sköta sin kropp (eller vice versa), så lever man inte ett sannerligen sunt liv.

Att uppnå en fulländad kroppslig och själslig harmoni är ändå en förväntning som endast få kan drömma om, och disciplinens tungviktare kunde man kanske hitta bland Shaolintemplets munkar. Således blir *genuin hållbarhet* ett abstrakt begrepp, och tar snarare karaktären av en utopisk strävan – inte långt ifrån den av våra världsreligioner.

OM ATT ARBETA

Statistik visar att aktivt engagemang bland arbetstagare är synnerligen ovanligt.^[2] Men brist på arbetsglädje föreskriver ändå inte alltid en brist på livsglädje hos människor. En vanlig copingmetod för vantrivsel är att glorifiera den lediga tiden, medan arbetet sköts som en rituell insats för att generera pengar. Inkomsten blir huvudmålet i arbetet, och många drar raka linjer mellan storleken av sin lön och kvaliteten på sin "fritid".

Ett vanligt heltidsarbete innefattar ungefär 40 timmar av arbete per vecka, vilket med sju timmars nattsömn är nästan en tredjedel av den vakna tiden. För oss känns det naturligt att inte begränsa känslan av frihet till kvällar och veckoslut, utan att tillåta njutning även under dygnets ljusa sida.

Genom att skapa vårt arbete utgående från våra genuina personliga intressen, värderingar och identiteter, kan vi eliminera skillnaden mellan arbetstid och fritid. När vårt arbete snarare blir en generell syssla, kan vi konstatera att alla delar av våra liv är i enighet. Tanken om ett harmoniskt liv väger för oss mer än förmögenheter – ett asketiskt liv är mera lockande än ett som är i konflikt med sig själv.

Att skapa ett företag som kan uppfylla våra ambitioner, och samtidigt komplettera utbudet av både bildligt och bokstavligt hållbara möbler, kommer att vara möjligt med rätt utrustning, och

genom att kombinera våra kunskaper och förmågor inom formgivning, snickeri och kommunikation.

OM KOLLABORATION

Samarbete är grunden för vår företagsverksamhet, och levnaden av vårt företag är således starkt länkad till funktionen av våra samarbeten. Inom företaget, är våra överensstämmande ambitioner och gemensamma värderingar, samt våra kompletterande kvaliteter alla goda förutsättningar, men där det finns mänsklig samverkan, finns det också olikhet.

Eftersom alla människor som känt är unika, förekommer olikheter i alla sorters mänskliga relationer, såväl inom familjer, som i parförhållanden, och i arbetsförhållanden. En oändlig mångfald av karaktär hos människor medför också en lika stor variation av karaktär i relationer. Vi tror ändå att relationer i allmänhet "byggs av samma material". Huruvida olikheterna mellan människor tar karaktären av konflikt eller av samvaro, beror på hur man använder byggmaterialet.

Att få en relation att fungera ömsesidigt handlar bl.a. om att genuint kunna respektera integriteten och känslorna hos alla involverade, samt att kunna se olikheterna som uppbyggande istället för splittrande. Det är naivt att tro att man själv är bättre än andra; dialoger undervisar oss, och det är endast när människors varierande egenskaper slås ihop, som vi kan bilda samhällen.

Då människor är i konstant utveckling, kräver också upprätthållandet av relationer kontinuerlig skötsel, och för att undvika

jäsandet av konflikter, behöver man försäkra sig om samförståndet inom relationen. Att hålla dialogen ärlig är viktigt för att minska utrymmet för missförstånd, och om de involverade utgår från att olikhet är positivt, är det lättare att konversera utan att såra känslor.

Att skriva offentliga utlåtanden och manifest över sitt företags värdegrund och ambitioner kan vara ett fungerande sätt att nå ut till likasinnade affärspersoner. Marknadsföringsexperter har ändå hörts säga, att de största miljöbovarna tenderar att ha de längsta påståendena om hållbarhet. Exempelvis listas det i februari 2016, på British Petroleums väldigt grön-tematiserade hemsida totalt 54 undermenyer för området "Sustainability"^[3], även om marknaden för fossila bränslen per definition inte kan vara hållbar. Här återkommer en orsak för oss att verkligen lära känna våra kollegor.

OM DESIGN

Design är vår konstform. När vi formger, lägger vi högt värde på vår kreativa frihet, och vi undviker att fästa oss för hårt vid enskilda idéer och lösningar, eller vid specifika formspråk. På så sätt hoppas vi kunna undvika att bli slavar till vår egen profil, och istället kunna fortsätta vår naturliga utveckling som kreativa människor.

Att designa är ett begrepp som beskriver den omfattande processen av att ur en vision utveckla och förädla en kvalitativ produkt (bruksföremål, tjänster, omgivningar), så att varje aspekt av produkten är grundligt finlipad. Kriterierna för en bra design kan variera beroende på produktens syfte, och på formgivarens värderingar.

Många av de massproducerade produkterna på dagens marknad är designade för att maximera konsumtion, vilket kan åstadkommas t.ex. genom att avsiktligt planera en kortlivad produkt med lågt försäljningspris. Val av material och komponenter för användning i massproduktion görs generellt på basen av volympris, vilket ofta leder till stora påfrestningar på miljön. Textilindustrins oekologiska plantager och syntetiska färgämnen kunde här tas upp som typexempel.

Även om design är vår stora passion, upplever vi att t.o.m. själva ordet, i dagens samhälle har blivit stigmatiserat av destruk-

tiva mönster och oärlig marknadsföring. Det som traditionellt har varit ett beskrivande ord för gedigen produkt-utveckling, används idag i stor utsträckning inom marknadsföringen för att tilltala människors habegär och fåfänga. År 2016 ger sökmotorn Google över 5 miljarder träffar på sökordet "design", och det finns en stor marknad för designkopior, som ofta är producerade utan minsta hänsyn till hållbarhet - i något av ordets bemärkelse.

Tillståndet av branschen är hursomhelst inget som avleder oss från vår kreativa skaparglädje, utan den sporrar oss tvärtom till att börja distribuera väl designade artiklar med en utgångspunkt i hållbar utveckling.

Att designa ansvarsfullt kräver att man beaktar alla konsekvenser som ens arbete medför. Utöver att använda miljövänligt framställda material, och möjliggöra energisnål produktion, behöver man också tänka på hur en produkt kan mildra världens konsumtionsvansinne.

Billiga produkter som betraktas som utbytbara, förhindrar lätt att användaren utvecklar ett känslvärde för produkten, vilket leder till att den lätt kan slängas bort för att ge plats för en ny. I vår design- och produktionsfilosofi, utgör en central del just att skapa produkter som användaren potentiellt kan utveckla ett genuint känslvärde för.

Med känslvärde syftar vi på den sortens affektion som man kan ha för t.ex. arvegods, eller en tavla målad av en vän. Det känns naturligt att värna om äkta klenoder, och personligt värdefulla möbler är sannolikare att bli restaurerade. Pengar kan helt enkelt inte köpa en substitut för känslvärde.

Vi inser att vi inte kan designa färdiga juveler, men vi kan däremot designa möbler med förutsättningarna för att leva längre än dess ursprungliga ägare. För att göra det måste vi naturligtvis använda starka konstruktioner och bra material, men vi måste också tänka på vilka egenskaper som kan få en möbel att hållas tilltalande.

En vanlig orsak till att göra sig av med en möbel är att man har tröttnat på dess utseende, och känner ett behov för någonting nytt. Medan allt som är skapat av människan har en tendens att bli föråldrat, så verkar naturlig skönhet vara evig. Man hör t.ex. aldrig om någon som har tröttnat på att himlen är blå, eller på formen av ett ägg.

Ett sätt som vi tror oss kunna öka livslängden på våra möbler, är att inte bara använda oss av naturliga material, men att också försöka bevara naturens skönhet i produkten. När vi arbetar med trä, kan vi undvika att bryta upp den naturliga rytmen av träets fibrer. Av denna orsak är ytor av limträskiva är exempelvis något vi strävar till att eliminera i våra möbler. Istället vill vi bevara bredden av våra plankor, vilket inte bara framhäver träslagets karaktär, men synliga årsringar fungerar också som en berättelse om trädets historia. Genom att romantisera materialet och dess ursprung, försöker vi höja uppskattningen för möbeln.

Visuell skönhet och väckt fascination för materialet kan vara bidragande faktorer för att en möbel ska bli omtyckt, men en välplanerad produkt bör också vara användarvänlig. Ett bord med trångt utrymme för benen, eller en stol som är otymplig att dra ut, kan rentav bli frustreringsmoment i vardagen. T.ex. kunde en stenbumling i matsalen fungera som ett *vackert* bord, men den

skulle inte vara särskilt praktisk i användning. Funktionell design kräver ofta att man avviker från naturens organiska asymmetri och istället använder sig av anpassade former.

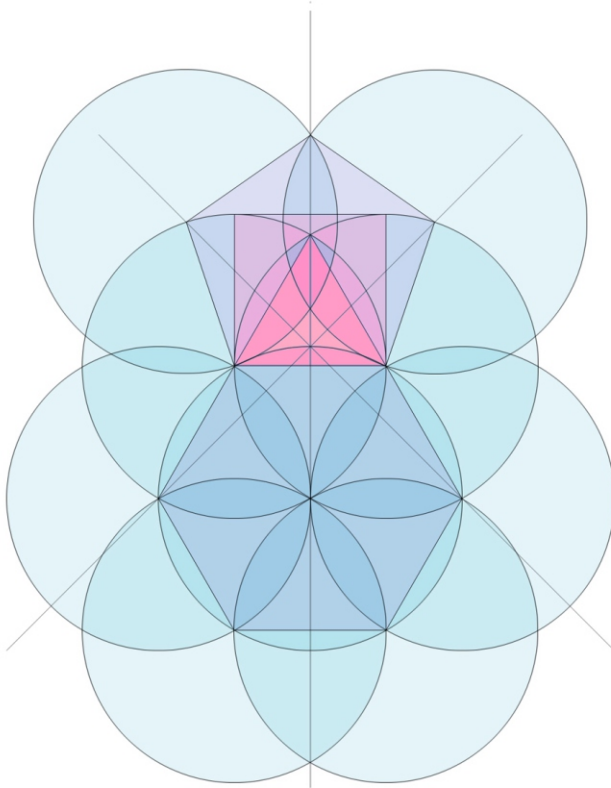
Att bevara naturlig skönhet samtidigt som man överger den, är en paradox som ger utrymme för ett mångfald av tolkningar. En av de metoder som vi gärna utnyttjar, är att utgå från naturligt förekommande proportioner.

”Sakral geometri” är något som alltid har väckt stor fascination hos människan, och det återkommer såväl i fornegyptisk arkitektur som i europeiska kyrkor. Detta geometriska system har länge använts av religioner för att beskriva skapelsen av universum, men också inom naturvetenskapen har man frekvent iakttagit förekommandet av samma matematiska principer. Exempelvis celledningen, spiralen hos snäckor, och omkretsförhållandet mellan jorden och månen baserar sig på samma matematik som både Cheopspyramiden och valven i kristna kyrkor.

Genom en förståelse för utvecklingen av dessa geometriska mönster, går det att på basen av ett existerande system, rita upp och lyfta fram naturliga proportioner och former för att använda i formgivningen. På så sätt kan vi, med matematisk precision, skapa anpassade möbler som bevarar ett element av naturlig skönhet.

Eftersom systemet bakom vår metod redan existerar naturligt, kunde den ses som *sökandet* av former, snarare än ”givandet” av dem. Men det utesluter ändå inte kreativitet; att kunna extrahera komponenterna för en harmonisk möbel ur ett ”heligt mönster” kräver konstnärligt sinne, och där sakral geometri kan användas som ett verktyg för att hitta naturliga *definitioner* på önskade

former, kommer utgångspunkten för en design alltid ur en kreativ vision.

*Definition av baspolygoner genom sakral geometri.
Bild: Wilhelm Tillander, Casper Tuomaala 2016⁽¹⁾*

OM SKOGEN

Människans ego har en tendens att placera henne i centrum av existensen, vilket enkelt leder till att hon undermedvetet betraktar omvärlden som en personlig ägodel. Detta manifesteras kanske tydligast i parförhållanden där ena eller båda parterna vill kontrollera den andra, för att skapa den verklighet som egot behagar. Att fästa sig vid illusioner leder ändå sällan till ett lyckligt slut, och även jedimästare Yoda säger att fästning leder till avund, som är girighetens skugga.

Om man är uppvuxen med en kontakt till skogen, är det svårt att förneka dess enastående egenskap av total harmoni. I skogen växer svampar och bär, och där kan man betrakta naturens oändliga skönhet och mångfald. Skogen fungerar också som en plats för rekreation, och som en ovärderlig inspirationskälla för alla konstformer.

Skogens mystik har alltid intresserat människan, och skogsandar har följaktligen dyrkats såväl i Amazonas som i Finland. Även om dagens vetenskap ger föga utrymme för den finska skogsguden Tapio, besitter skogen onekligen en meditativ kvalitet som få andra platser. Skogens lugn är ett utmärkt ställe för kontemplation, och genom att ställa sig själv i förhållande till suset av trädkronor och det ouppfattbara slamret av miljoner myrben, kan man få en insikt i sin egen insignifikans.

Tanken om att man ensam är en försvunnen prick i universums överdrivna grandiositet är avväpnande, men ett sådant inseende kan bli ett värdefullt redskap i tyglandet av sitt ego. Enligt logiken att egocentricitet föder girighet, kan man alltså se skogens förmåga att förmedla spirituellt visdom som en spridare av allmän godhet.

Det är alltså inget under att vi som finländare, i en värld av snabbblån och mikrovågsugnar, har en förkärlek för våra skogar. Som barn var skogen vår lekplats, och idag förser den oss med materialet vi använder i vårt arbete.

Bild: Fia Doepel 2012 ⁽²⁾

OM SKOGAR

1,6 miljarder människor är direkt beroende av skogar för att tjäna sitt levebröd. Ca 7,3 miljarder människor är indirekt beroende av skogar för att kunna andas.^[4]

Skogar täcker idag 31% av jordens markyta. Före industrialiseringen låg skogsarealen på 46%.^[5]

Existensen av skogar är en förutsättning för mänskligt liv på jorden. De utgör den största delen av jordens markbundna biodiversitet, och de förser oss med syre. De filtrerar vattnet vi dricker, och absorberar växthusgaser vi avger. Ändå fortsätter skogar avverkas i en alarmerande takt. Världsnaturfonden WWF rapporterar att vi *varje minut* förlorar en skogsareal motsvarande 48 fotbollsplaner.^[6]

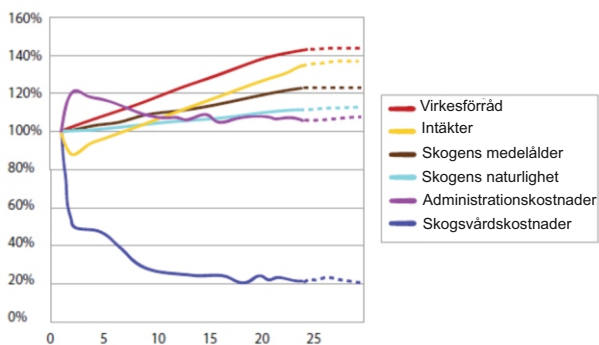
Orsakerna till världens avtagande skogsbestånd är många, och en av dem är sättet på vilket vi skördar träd för att få timmer.^[7] Den dominerande formen av skogsbruk är idag det som kallas för kalhyggesbruk, d.v.s. att systematiskt avverka skogar, för att sedan odla nya bestående av endast önskade arter.

Problemet med konventionellt skogsbruk är att skogens naturliga ekosystem rubbas, och att ensartade skogar är väldigt utsatta för sjukdomar och stormar. Träd som har vuxit i konstgjorda

skogar erbjuder också betydligt sämre virkeskvalitet än det som fås från naturlig skog. Ytterligare kräver den här typen av skogsbruk enorma mänskliga arbetsinsatser - träd måste planteras, gödglas, röjas och låggallras. Allt detta arbete, kombinerat med återkommande epidemier och förödande höststormar, är inte bara dåligt för naturen, men resulterar också i en väldigt kostnadsdryg skogshushållning.

Naturenliga sätt att skörda timmer har utvecklats över 100 års tid, och idag föredras den s.k. Lübeckmodellen av de flesta ansvarsfulla skogsbrukare. Modellen utgår från att upprätthålla skogens ekosystem och förmåga att förnyas, genom att fälla endast utvalda träd, medan man bevarar områden av orörd skog som referens. Resten av arbetet sköter naturen.^[8]

Hållbart skogsbruk bevarar skogslevande arter, motverkar planetär avskogning, höjer kvaliteten på virke, och kräver betydligt mindre arbete och investeringar. Ändå finns det få skogsbrukare som arbetar med hänsyn till naturen. T.ex. består den finska artikeln om hållbart skogsbruk på nätencyklopedin Wikipedia i Mars 2016, av endast tre meningar, varav samtliga saknar referens.

Graf som illustrerar Lübeckmodellens fördelar i förhållande till konventionellt skogsbruk. Bild: Silvaskog 2010⁽³⁾

Kalhygesskogsbruk må producera en stor mängd timmer (av dålig kvalitet), men om vi fortsätter avverka i dagens tempo, är det endast en tidsfråga innan all skog är slut.

Den absolut största orsaken till avskogningen av vår planet är ändå människans sätt att bruka jord. Skog röjs undan för att ge plats åt odlingen av föda för människor och deras boskap^[9], och eftersom planetens bördigaste jord hittas vid ekvatorn, utgör regnskogarna de mest eftertraktade odlingsmarkerna. Här kan man konvertera skog till t.ex. sojafarmer, eller lukrativa monokulturer av oljepalm. Soja göder såväl djur som människor, och palmolja favoriseras av bl.a. livsmedels- och kosmetikaindustrin för dess låga marknadspris och många användningsområden. Den enda egentliga nackdelen med oljepalmsplantager är att de kulminerar i jordens undergång.

Att avverka skog ger utrymme för odlingsmark och stora hus, men det skapar också en omtyckt biprodukt: ett imponerande utbud av timmer. Pappers-, byggnads-, och möbelindustrin är exempel på sådana som frodas av fällda träd.

Man kunde argumentera, att om man endast arbetar med biprodukten av en ohållbar industri, är man inte en del av det underliggande problemet, utan snarare hjälper man till att för mildra ett spill. Det skulle sannerligen också vara en skam att bränna den otroliga mängden virke som jordbruksindustrin producerar. Men för att framtiden inte ska utspela sig under en syntetisk atmosfär, behöver vi skapa förutsättningarna för en hållbar utveckling av människolivet på jorden.

En sådan omställning kommer att kräva enorma insatser, och till en av förutsättningarna hör tveklöst att möbler ska kunna

produceras utan att vara beroende av utrotandet av träd. Därför vill vi nu redan - även om det i Finland fortfarande går att köpa teak som löpmetervara - utveckla ett företagskoncept som inte är beroende av destruktiva industrier.

Föredetta regnskog och nuvarande oljepalmsplantage i Riau, Indonesien. Bild: H Dragon 2007⁽⁴⁾

INGREDIENTS: Vegetable Oil, Vegetable Fat, Palm Kernel, Palm Kernel Oil, Palm Fruit Oil, Palmate, Palmitate, Palmolein, Glyceryl, Stearate, Stearic Acid, Elaeis Guineensis, Palmitic Acid, Palm Stearine, Palmitoyl Oxostearamide, Palmitoyl Tetrapeptide-3, Sodium Laureth Sulfate, Sodium Lauryl Sulfate, Sodium Kernelate, Sodium Palm Kernelate, Sodium Lauryl Lactylate/Sulphate, Hyrated Palm Glycerides, Etyl Palmitate, Octyl Palmitate, Palmityl Alcohol

Många produkter innehållande palmolja har otydliga ingrediensförteckningar. Därför har världsnaturfonden WWF gjort en lista över alla de substanser som utvinns ur oljepalm.^[10]

Bild: Casper Tuomaala 2016⁽⁵⁾

OM PR

When I die and go to hell, the devil is going to make me the marketing director for a cola company. I'll be in charge of trying to sell a product that no one needs, is identical to its competition, and can't be sold on its merits. I'd be competing head-on in the cola wars, on price, distribution, advertising, and promotion, which would indeed be hell for me.

-Yvon Chouinard

Positionering, segmentering och val av målgrupp går ut på att välja sina kunder. Man försöker differentiera sig på marknaden, och positionera sig för att undvika konkurrens. Med statistikbaserade marknadsanalyser som grund, kan man hitta en lukrativ segmentering där målgruppen har höga inkomster. Sedan kan man hitta på en affärsidé som passar in på resultatet av marknadsanalysen.

Nu, förutsatt att man genomfört en positiv nollpunktsanalys, kan man erhålla om banklån, och starta ett företag med en klar bild av sin blivande kundkrets. Sedan kan man börja investera i reklam. Man kan anlita konstnärer för att formge grafiskt material (helst med subliminal anknytning till människans könsdrift), som man sedan kan börja leverera till potentiella kunder genom olika kanaler som t.ex. tidningar, tv, och internet. På det sistnämnda

som övervakar internetanvändare för att kunna förmedla annonser anpassade till deras personliga intressen, och till platsen de befinner sig på.

Så, i stora drag, lyder en grundkurs i marknadsföring. Om vår mission i livet hade varit att maximera vår förtjänst, hade vi kunnat följa ovanstående resonemang. Då hade det trots allt varit högst osannolikt att vi nu skulle skriva en bok om att producera handgjorda designmöbler med hänseende till naturen. Att uppmärksamma marknadsanalyser inför vårt val av arbete, skulle tvärtom tvinga oss att inte bara ge upp vår kärlek för hantverk, men också att gå emot hela vår filosofi om vad arbete innebär för oss.

Vår PR-strategi utgår från att reklam behövs för att få åtgång på överflöd (onödiga produkter), medan relevanta produkter av god kvalitet "säljer sig själva". Det är givet att denna strategi försvårar att som nystartat företag få en rivstart i affärlivet, men för oss är några eventuella år av svag ekonomi väl värt väntan på en kundkrets med förståelse och genuin uppskattning för vårt arbete. Våra existerande nätverk kommer ändå att hjälpa oss få gehör för vår verksamhet, och genom att ha en personlig, tillmötesgående kontakt till våra kunder, lägger vi grunden för en naturlig ryktes-spridning.

Målet är att kunna sälja våra produkter rakt från verkstaden till kunden, d.v.s. att ha en direkt kontakt med våra beställare. Så kan vi undvika provisionstagande mellanhänder, och då behöver vi heller inte producera stora serier bara för att ställas ut i frestande skyltfönster. På internet kommer vi att publicera transparent information om vår verksamhet, och där kommer också en täckande portfolio över vårt arbete att finnas tillgänglig.

Ytterligare kommer allmänna utrymmen som använder våra möbler att fungera som "provrum" för produkterna. På t.ex. ett café kan en kund i lugn och ro testa funktionsdugligheten av en stol, utan att bli pressad av en möbelförsäljare vars levebröd är beroende av köpbeslutet. Om affärerna mellan oss och caféinnehavaren dessutom har skötts på ett kamratligt sätt, är det inte långsökt att caféets kunder skulle bli upplysta om möblernas ursprung.

OM HANTVERK

Handgjorda föremål berättar personliga historier, medan robotproduktion representerar anonymitet i ett hav av kopior.

De första CNC-maskinerna gjordes under 1900-talets mitt, och har sedan dess blivit en standard i tillverkningsindustrin. Dessa produktionsrobotar uppfanns för att man ville skörda frukten av hantverk, men eliminera den mänskliga faktorn i tillverkningen. Människans tendens till att göra misstag, och hennes behov av pauser, ger en betydligt lägre produktivitet jämfört med en automatiserad produktionslinje. Maskiner arbetar också utan lönekrav, vilket ytterligare sänker försäljningspriset på produkten.

Att världens möbelproduktion har nått megalomaniska proportioner har inte bara format sättet som möbler produceras på, men följaktligen också utformningen av de moderna möblerna. För att en armé av programmerade robotar ska kunna driva en produktion, krävs att varje arbetsskede är repetativt till punkt och pricka, och att det inte finns skiftningar i kompositionen av materialet som åker på rullbanden. Stilmässigt resulterar en sådan jämntjock massproduktion i avsaknaden av organisk variation.

Eftersom majoriteten av världens möbler idag produceras av CNC-maskiner har de stilmässiga normerna, d.v.s. möbeltrend-

erna, följaktligen föregått av robotaktig monoton. Att som snickare följa trender genom att klistra överdrag på skivmaterial, kan alltså ses som att efterlikna automation (vars uppgift är att efterlikna människor!).

Att göra kopior av industriella produkter, men till ett mångfaldigt högre pris, är att döma sig själv till arbetslöshet. Istället behöver hantverkare differentiera sig från industrin; för att handgjorda möbler ska ha en reell relevans behöver de erbjuda någonting som industriell produktion inte kan. Därför är det viktigt att hålla i liv, och att fortsätta utveckla hantverkstekniker.

En elementär sak som industriella möbler saknar jämfört med sin handgjorda motpart, är unicitet. En snickare kan bedöma sågningar enligt träets fibrer, och kan med estetiskt öga handplocka virke som är passande för specifika komponenter. T.ex. är vågighet vackert på en bordsyta, medan raka fibrer ger maximal styrka till en benkonstruktion.

I designkapitlet beskrivs sambandet mellan långvarighet och naturlig skönhet, och den estetiska variation som handplockat virke tillåter, är en prominent symbol för naturens oändliga diversitet. Strategisk användning av fiberriktningar ökar fysisk livslängd, men förser också handgjorda möbler med en karaktär av konstnärlighet som är frånvarande i monoton massproduktion.

Där industriell produktion eldar på världens konsumeringsperversion, har hantverk egenskaper som snarare förmildrar problematiken. En handgjord produkt har goda förutsättningar för att bilda känslvärde hos användaren, och kan på så sätt bli oersättlig. Att försäljningspriset på hantverk då är relativt högt blir i längden obetydligt, eftersom produkten kan följa med i flera

generationer.

En annan viktig poäng av manuellt arbete utgörs av hantverkarnas kärlek för sitt jobb. Hantverk är för många människor en stor del av deras identitet, och en aktivitet som är starkt kopplat till psykiskt välmående hos dessa människor. Kärlek för konsten fungerar inte bara som kvalitetsgaranti, men att hantverkare mår bra av sitt arbete, ger också köpare av hantverk en kvalitet av social välgörenhet, som t.ex. understödandet av låglönefabriker saknar.

Handgjorda möbler har ett högt försäljningspris för att de kräver yrkesskicklighet och tålamod att förverkliga, men om man besitter tillräckliga kunskaper, och har rätt verktyg, är det möjligt att få en väldigt kostnadssnål produktion. I enlighet med den grundläggande filosofin bakom vårt företag, samt med vår iver att arbeta med händerna, är det naturligt att produktionen av våra möbler görs för hand.

Bild: Wilhelm Tillander, Casper Tuomaala 2016⁽⁶⁾

OM PRODUKTION

”The more you know, the less you need”

-Yvon Chouinard

En färdig möbel, frukten av vårt företag, är en milstolpe som kan nås endast efter en noggrann process med många involverade specialister: skog ska skötas, virke sågas, torkas och transporteras, maskiner och verktyg ska byggas, designen ska finslipas och prototyper ska testas. Varje del i processen utgör en skild vetenskap, och vår produktion är således bunden till ett större nätverk av människor.

För att vår produktion ska skapa en minimal mängd spillmaterial, återkommer ett viktigt skäl för oss att hålla en nära kontakt till sågverket som säljer oss våra plankor. När vi har en personlig kontakt till arbetaren på en såg, är det lätt för oss att beställa plankor med tjockleken anpassad till vår produktion. På så sätt kan vi minimera vårt hyvlade, och utnyttja den maximala volymen av virket vi köper, vilket skonar både miljön och företagets ekonomi.

Vårt mål är att sköta majoriteten av vår tillverkning ur en avskalad verkstad på vår egen gård, medan vi gör arbetskedan såsom hyvlandet av plankor, som kräver stora maskiner, som in-

hyrda i ett färdigt utrustat snickeri. På så sätt gynnas både vi och snickeriet ekonomiskt, samtidigt som den sortens kollektivism också har ekologiska fördelar; gemensamma utrymmen minskar råvaru- och energianvändning, och är således att föredras även om en egen, fullt utrustad maskinpark kunde ge större profit i längden.

För att vi ska kunna producera möbler av toppkvalitet utan att behöva göra stora ekonomiska investeringar, krävs att vi väljer och vårdar våra verktyg varsamt, och att vi använder välplanerade jigggar.

Bra och kvalitativa verktyg är värdefulla investeringar för en hantverkare, och bör behandlas därefter. Om ett verktyg skadas, utför det inte längre arbete av samma kvalitet, och därför är det viktigt att känna sina verktyg. Verktyg är för en erfaren snickare som en förlängning av kroppen, och de samarbetar med alla sinnen. Man kan se, höra, lukta, och känna om ett verktyg inte fungerar som det ska.

Fel använt kan ett verktyg både bli skadat och/eller skada arbetsstycket eller användaren, men med en grundlig förståelse för sitt arbete kan man undvika risker och förebygga olyckor. Maskindrivna verktyg och handverktyg har ofta samma principer, men om man först bekantar sig med den handdrivna vägen, får man en mera intim kontakt till materialets uppbyggnad och tendenser. Expertisen som byggs av att göra träarbeten för hand är på så sätt en oersättlig garanti för arbetssäkerheten i verkstaden.

Kvaliteten på en möbel är länkad till kvaliteten av verktyget som använts, och för att producera bra möbler behövs bra verktyg. Kvalitet kräver ändå inte alltid avancerad teknologi och modern utrustning, utan snarare pålitlighet och ändamålsenlighet. En

erfaren snickare kan således producera kvalitativ mångfald även med traditionella metoder.

Att avancerade och snabba maskiner effektiviserar produktionen är givet, men stora maskiner är dyra, och kräver en större försäljning av möbler för att bli "lönsamma". Med rätt förståelse och rätt verktyg kan man däremot byta ut priset av dyra maskiner till priset av mänsklig arbetstid, och på sätt skapa kvalitativt hantverk utan att försäljningspriset blir skyhögt.

Anskaffning av verktyg bör ske efter genomgående produktionsanalys, och verktygens kvalitet får inte kompromissas för billigare alternativ. Kvalitativa verktyg som sköts rätt håller längre än en livstid, och handverktyg betalar således enkelt in sig även om produktionen är relativt liten. När vi köper våra verktyg söker vi samma sorts kvalitet som vi vill erbjuda med våra möbler; de ska vara funktionsdugliga och användarvänliga, och de ska undvika att hamna på soptippen.

Vissa verktyg kan vi också bygga själva för att undvika kostnader. Exempelvis då en möbel kräver böjda former, föredrar vi att böja trästycken med hjälp av vattenånga, istället för att göra limdryga faner-formlimningar. En ångkokare för trä är ett verktyg som kan byggas med låg budget, och drivs med hjälp av en vattenkastrull och en eldstad.

För att en möbel ska få maximal livslängd behövs förutom starka konstruktioner, en hållbar ytbehandling som skyddar träet från bl.a. fläckar och röta p.g.a. växlingar i luftfuktighet. Porösa kompositivisor kräver i allmänhet hårda, syntetiskt framställda ytbehandlingssubstanser, medan massiva trämöbler kan hålla i århundraden bara genom regelbunden oljepåstrykning.

Ytbehandling är förutom det sista skedet i tillverkningen, också något som ingår i skötseln av en trämöbel. När ytan på möbelen slits, kan ytbehandlingen uppdateras för att ge fortsatt skydd åt materialet. Oljade möbler kräver en ny applikation av t.ex. solros- eller linolja då träet torkar ut, vilket är tacksamt arbete jämfört med insatserna som krävs för att restaurera exempelvis en lackerad yta som slitits ned.

Eftersom vi föredrar att arbeta med inhemska träd, arbetar vi till vår fördel med ljusa träslag som i ytbehandlingsskedet går att nyansera enligt behov. Gyllene, bruna, och svarta toner kan åstadkommas genom att bränna ytan före oljning - en ytbehandlingsmetod som stänger träets porer och erbjuder ytterligare fuktbeständighet. Utöver bränning är ljusa träslag också mottagliga för olika former av påstrykbara pigment, vilket möjliggör ytbehandling i en bredare färgskala.

En oljad möbel som fått torka i lugn och ro, representerar ett klimax i en hantverkarens liv. Nu övergår möbelen från att bli ett arbetsstycke till att bli ett bruksföremål. Här skiftar också ansvaret över möbelen från tillverkaren till användaren. För att en möbel ska ha förutsättningarna till ett långt liv krävs först ett väl omskött träd, en heltäckande designprocess, samt snickarglädje och skicklighet. Slutligen blir det upp till användaren att uppfylla möbelns potentiella livslängd.

AVSLUTNING

Det verkar som att vi människor har en tendens att inse dåliga mönster först efter en katastrof. Hur många berättelser finns det t.ex. om folk som efter en nära-döden-upplevelse gör drastiska ändringar i sina levnadsvanor? Kall realitet verkar bli verklighet för oss först efter att den faktiskt slår oss i ansiktet.

Denna blåögdhet syns inte heller enbart på personlig nivå, utan även kollektivt - inte minst på hur vi behandlar vår planet och dess invånare. Det är inte innan internationella naturvårdsunionen IUCN listar en art som akut utrotningshotad, som allmänheten börjar kritisera dödandet, och börjar göra insatser för konservation. Vi måste komma ihåg att även om vi behöver naturen för att leva, är vår planet inte på något sätt beroende av människor för att snurra runt solen. Att rädda naturen handlar alltså inte om att rädda planeten – det handlar om att rädda mänskligheten.

Den kinesiska jättepandan är ett exempel på en art vars framtid inte har sett särskilt ljus ut på en längre tid. Pandan bär två bördor som inte är kompatibla med ett liv i världens mest befolkade nation: den har en historiskt eftertraktad päls, och den tvingas emigrera varje gång dess basföda når blomningsstadiet. Ändå har pandabeståndets kritiska läge sett en marginell, men positiv vändning under de senaste årtionet.^[11] Denna statistik ger i

pandans fall föga hopp för artens framtid, men att utrotningen har kunnat saktats ned, kunde ses som en antydning på att ökad medvetenhet höjer chanserna för bevarandet av naturen.

Internet används idag av ca 3,3 miljarder människor^[12], och eftersom t.o.m. dagens fyraåringar leker med surfplattor, kommer siffran troligtvis att höjas drastiskt vid följande generationsskifte. Det är svårt att förutspå de ultimata följderna av den globala homogeniseringen som internet medför, men dess kulmen ligger knappast i spridningen av amerikanskt klädmode.

När människor verkar värdera 4G-uppkoppling över allt annat, och när sociala medier har blivit ett beroende bland alla åldersgrupper, kan man ifrågasätta sundheten av den rådande internetkulturen. Men nätet ger ändå mänskligheten tillgång till ett otroligt bibliotek av information. Internet kan således komma att spela en viktig roll i utbildandet av människor – inte minst i läran om hållbar utveckling. Ett ocensurerat World Wide Web välkomnar trots allt sin beskärda del av smygreklam, racism och pseudovetenskap, och därför är det nu kanske viktigare än någonsin att träna sig i självständigt tänkande och källkritik. Använt med förnuft kan internet nämligen bli en ovärderlig tillgång för mänskligheten.

Människans nämnda förmåga att inse sina försummelse (om än först vid ett sent skede) i kombination med 2000-talets informations-spridning, är saker som ger oss hopp för framtiden. Aldrig under människornas tid på jorden har vårt världsläge varit lika kritiskt som nu, men aldrig under vår tid har vi heller haft lika goda möjligheter till förändring. Hoppeligen hinner träd aldrig heller bli lika sällsynta som pandor innan avskogningsinsatserna upphör.

(R)evolutionen tar tid, men alla insatser som görs idag är bidragande till framtidens visdom. Att nu delta i utvecklandet av det vi ser som hållbara koncept, belönar kommande generationer med påbörjade modeller att bygga vidare på. Eller att inse dumheten i. Vi är alla lärare, och vi är alla elever.

Casper Tuomaala & Wilhelm Tillander

Bild: My Salminen 2016 ⁽⁷⁾

REFERENSER

Litteratur:

- [1] *Blewitt, John 2015; Understanding Sustainable Development 2nd Edition, s.7*
- [2] *Gallup, Inc.; Worldwide, 13% of Employees Are Engaged at Work (http://www.gallup.com/poll/165269/worldwide-employees-engaged-work.aspx , 20.5.2016)*
- [3] *www.bp.com , 20.5.2016*
- [4] *The World Wide Fund for Nature; Forest Habitat (http://www.worldwildlife.org/habitats/forest-habitat 20.5.2016)*
- [5] *Earth Policy Institute; Eco-Economy Indicators - Forest Cover (http://www.earth-policy.org/indicators/C56 , 20.5.2016)*
- [6] *The World Wide Fund for Nature; Forest Habitat (http://www.worldwildlife.org/habitats/forest-habitat , 20.5.2016)*
- [7] *United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) 2007; Investment and financial flows to address climate change, s. 81*
- [8] *M. Jentzen, E. Kullgren, M. Karlsson 2010; Lilla skogspraktikan™, s. 6-18*
- [9] *United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) 2007; Investment and financial flows to address climate change, s. 81*
- [10] *The World Wide Fund for Nature; (http://www.worldwildlife.org/pages/which-everyday-products-contain-palm-oil , 20.5.2016)*
- [11] *Världsnaturfonden WWF; Pandan i Kina (http://www.wwf.se/vrt-arbete/arter/1125778-pandan 20.5.2016)*
- [12] *Internet World Stats; INTERNET USAGE STATISTICS: The Internet Big Picture (http://www.internetworldstats.com/stats.htm , 20.5.2016)*

Bilder:

Omslag: *Wilhelm Tillander, Casper Tuomaala 2016*

(1) *Wilhelm Tillander, Casper Tuomaala 2016*

(2) *Fia Doepel 2012;*

http://slainmejifolie.tumblr.com/post/24460336754/middleformat-film-part3

(3) *M. Jentzen, E. Kullgren, M. Karlsson 2010; Lilla skogspraktikan™, s. 17*

(4) *H Dragon 2007; "Oil Palm Concession", Creative Commons ,*

https://www.flickr.com/photos/81427512@N00/2058273796/

(5) *Casper Tuomaala 2016*

(6) *Wilhelm Tillander, Casper Tuomaala 2016*

(7) *My Salminen 2016*